

Изази суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ на год. 4 ф.,  
на по године 2 ф., на четврт  
године 1 ф.За АУСТРО-УГАРСКУ, БОС-  
НУ и ХЕРЦЕГОВИНУ на год.  
6 ф., на по год. 3 ф., на четврт  
године 1 ф. и 50 новч.За све остале земље годишње  
20 фран. у злату, на по године  
10 фран., на четврт год. 5 фран.

## ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Преплата шаље се поштан-  
ском унутрим поштом неопредм-  
но на Цетиње, или отправити  
ма новина на коју драго пошту;  
а коме је наручије, може се  
преплатити год г. *Петра Рама-*  
*дановића*, К. Ц. агента у Котор.  
Дописи се шаљу уредништву.  
Рукописи се не враћају.За огласе плаћа се: за сваку  
ријеч или за број од пет ријеч-  
а по три новчића на први пут,  
а за сваки даљи пут по 2 новч.

## ДВОРСКЕ И ДИПЛОМАТСКЕ ВИЈЕСТИ.

— У суботу на дан сахране Царице Јелисавете, био је парастос у 4 сата послје подне у дворској капели, ком је присуствовала Владалачка Породица. Аустро-угарска легација приредила је на исту уру парастос у катедралној цркви, ком је присуствовао од стране Двора Н. С. Књаз Мирко, цијело дипломатско тијело, наши министри и великодостојници, официрски кор и чиновништво. На Двору као и на иностранјем легацијама биле су тај дан извијенне заставе на по копља.

— У сриједу отпутовали су Н. Н. В. В. Књаз Франц Јосиф и Књагиня Ана Батенберг. До Котора их је испратио г. Андрија Радовић, војени инжењер.

— Исти дан био је годишњи парастос блаженопочившој Књагиници Олиги Даниловој у катедралној цркви.

## ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

Цетиње, 11 септембра.

Напријед доносимо из „Петрогра. Вједомости“ извјештај једнога Француза, како се у Француској мисли о предложеном разоружању; али ће се много боље схватити расположење јавнога мишљења француског из следеће изјаве петроградског „Н. Време“, која гласи од ријечи до ријечи: „Припуђени моралном дужношћу, која лежи на сваком савјесном органу руске штампе, који искрено жељи непоколебљивост пријатељских односа између савезница Русије и Француске, одлучили смо се, да речемо неколико ријечи о ствари, која узнемирује неки дн патриотске штампе, који је увидио официјозно наводњује у чланку једног петроградског листа, који је бестактно подигао сасвијем фантастичко питање о проглашењу Елзас-Лотарингије неутралном облашћу у случају рата. Уобразиши себи да у Русији неко захтјева од Француске да призна неутралитет Елзас-Лотарингије, орлеанистички орган „Soleil“ проглашује то захтјевање *скоро уједљивом за француски патриотизам иронијом*, а адржацији и дипломатски „Journal des Débats“ преозбиљно објављује, да из програма међународне конференције, коју је Русија предложила, треба искључити све, што може дирнути *најосјећљивије мјесто у души* једног из народа, који имају учествовати у конференцији. Од самог дана објављивања рускога предлога, 12 августа, ми смо предвиђали то, што се сада догађа, говорећи, да ће се у Француској наћи журналиста, који ће подићи елзас-лотариншко питање поводом пројектовања међународне конференције. Вјеројатност тако досадног факта била је тако очигледна, да је стављала на руску штампу моралну дужност највећег уздржавања. Али једног лијеног дана један петроградски лист нашао је, да се при рјешавању питања, који могу

бити претресани на међународној конференцији, Француска мора задовољити претварањем Елзас-Лотарингије у *неутралну област*. С тога је безусловно неопходно изјавити напнјем францускијем друговима, да у правијем рускијем политичкијем круговима никад никоме ни на памет није долазило рјешење елзас-лотариншког питања у оном смислу, који „Soleil“ сматра *скоро уједљивом за француску иронијом*. Сви прави руски пријатељи Француске вазда су сматрали и више него икад сматрају сада да елзас-лотариншко питање не подлежи никаквом рјешењу у смислу, несагласном са жељама и националном интересима француског народа, ком једином припада право да проучава могућност на један или други начин погодити се са Њемачком, кад би у Берлину били на то наклоњени. Русија не само да никад неће поставити својој савезници ма каквијех захтјева у елзас-лотариншком питању, него неће допустити себи ни најмањег савјета односно тога, не признавајући себи права дирати у *најосјећљивије мјесто француског народа*. Посљедице рата г. 1870—71 морају стати изван оних питања, који могу бити подигнути на међународној конференцији, ако се та конференција састане. Изјављујући тај поглед, ми смо потпуно увјерени, да се налазимо у пуном сагласју и с рускијем јавнијем мишљењем и с рускијем владињим круговима — до тога степена увјерени, да се више нећемо враћати на питање, о ком смо били принуђени, да речемо неколико ријечи.

Петроградски лист, који је проговорио о неутрализацији Елзас-Лотарингије, биле су „Новости“. Док је та мисао изазвала толико негодовања у Француској, треба знати, да се држи вестфалска ријеч Цара Вилхелма, о којој смо у посљедњем броју говорили, као одговор на ту мисао изречену у „Новостима“, да се и не обзиремо на одзив њемачке штампе. Тако се може још боље схватити ово одрицање „Н. Време“ од те мисли, коју су „Новости“ изнијеле.

Међутим „Новости“ су се дотакле и босанско-херцеговачког питања. Између осталог тај лист пише: „На Балканском полуострву, с током времена, накупило се не мало питања, која захтијевају да се ријеше. У реду тих питања, која захтијевају рјешење, главно мјесто заузима босанско-херцеговачко питање. Ако је Њемачка оружјем освојила Елзас-Лотарингију, Аустро-Угарска је примила Босну и Херцеговину да њима припремено управља. Овијем провинцијама она управља пунијех двадесет година, а питање о јуридикцијом положају Босне и Херцеговине још остаје отворено. Ми држимо да се односно Босне и Херцеговине може допустити исто рјешење питања као и односно Елзас-Лотарингије. Ми разумијемо неутрализацију ових провинција и њихову политичку аутономију. Аустро-Угарска је окупација Босне и Херцеговине у данашње доба узрок пенормалног положаја ствари на Балканском полуострву. И за Србију и за Црну Гору ова је окупација скоро смртни удар. И ми схваћамо како су се узнемирани Срби у овим независ-

нијем државама, кад се разнио глас, да је Цар Вилхелм предложио веле-силама, да се Босна и Херцеговина поклоне Аустрији. Сада је „Норд. Алт. Цајтунг“ добро опровргла тај глас. Ипак продужење окупације не обећаје ништа доброга за Балкански полуострв и руши политичку равнотежу на истом полуострву.“ Па овако завршују: „У опште, односно Балканског полуострва треба примјетити, да његов положај још одавна не одговара берлинском трактату који треба озбиљно прегледати. Трудно да ће се иједна држава ријешити, да признаде постојећи положај чор-малнијем. И последице уређења бугарских ствари, за посљедњих пет година, на Балканском полуострву, не једном ницале су разне кризе, особито у Македонији и Старој Србији. За мир на овом полуострву не може се никако јемтити, док балканске ствари не буду коначно уређене.“

Досадна и саблазњива афера Драјфусова, о којој се толико брину спољашњи непријатељи Француске и *чијега јеврејства, опет узнемирује Француску*.

Пуковник Анри у октобру 1896, дакле пошто је већ био осуђен Драјфус, доставио је ратном министарству једно писмо, које је тобож писало њемачки војни аташе Шварцкопф свом италијанском колеги Паницардију. У том писму Шварцкопф каже да Паницарди, ако га његов Краљ запита, не каже да је имао односа са Драјфусом, а тако ће и он радити. То је писмо прочитао ратни министар Кавенак у камари 6 јула, кад је ново Присоново министарство било интерпелисано о Драјфусовој афери. Кавенак је тада прочитао то писмо, и казао да не сумња у кривицу Драјфусову. Но као савјестан човек, нови ратни министар је ипак наредно једном свом подчињеном, да редом прегледа сва акта што се односе на ту аферу. Официр је то учинио и нашао да је тобожње писмо Шварцкопфеново фалсификат и то је одма саопштио Кавенаку. Кавенак позове пуковника Анрија, и узме га у присуству неких генерала на испит, гдје Анри призна, да је то писмо фалсификовао, да би добио још један доказ више за кривицу Драјфусову. Кавенак одма даде уапснати Анрија, који знајући какву је срамоту нашо генералном штабу, као његов члан, и својој отаџбини, у тамици је пререзао себи грло, да избјегне срамоту и заслужену казну.

Посљедица ове жалосне ствари била је оставка шефа генералног штаба генерала Боадефра, па министра Кавенака који су били Анрију повјеравали. Кавенак ипак, остунајући, најавио је, да не сумња у кривицу Драјфусову, и с тога је противан ревизији процеса. На његово мјесто дошао је генерал Цурлинден, али је он исто увјерен у кривицу Драјфусову, и за то је противан ревизији процеса, за коју су већина министара, и за то је убрзо и он дао оставку. Што више, вели се, ако влада рјени да се понови процес, да ће и пресједник Фор дати оставку. Но пресједник има власт, да заустави рјешење министарства, док се не отвори пар-

ламенат, који је противан ревизији, и тада ће радикално министарство морати дати оставку.

На сваки начин, у Француској, гдје је кроз двије године под Мелнијем министарством владао потпуни унутрашњи мир, сада влада бугар партијскијех страсти, коју су раздували спољашњи непријатељи и јеврејство, и не може се предвидјети до чега ће се доћи, и то све с једног човјека, рецимо, неправедно осуђенога! А ко се стара за остале неправедно осуђене, које случајеве статистика не престаје биљежити? Али овдје треба ослабити савезницу Русије унутрашњијем раздором и пометњом у војсци, а спасти част јеврејства, које новцем влада!

У тако озбиљном положају, при свршетку љетошњих војенијех маневра, при банкету у Жонетину, генерал Негрије поздравно је пресједнику Фору, увјеравајући да војсковође никад више нијесу поштовали законе, и да никад нијесу били тако једнодушни између себе, и у вишој мјери готови устати један за другог, на додаци још, да никад војсковође нијесу имале више повјерења у војсци, и да ће војска оправдати то њихово повјерење. На ту значајну адраницу пресједник Фор одговорио је још значајнијом, у којој је рекао: „Пропла искушења утврдила су јединство народа са војском. Обраћајући се војсци ја се обраћам цијелом народу. Као дјецу француске породице, војску одушевљају исти осјећаји и видим гдје се окупијају испод исте заставе у обрану чисти. У јединству је наша снага. Благодарени томе јединству, Француска је савладала *страшне догађаје, које неке никад заборавити*. Благодарени томе јединству, наша љубљена отаџбина *биће и стању да испуни свој изазов у свијету*.“ Колико се ове ријечи односе на унутрашњи положај у Француској, толико ће у њима наћи одговора Цар Вилхелм на његову вестфалску бесједу, и за то ће благотворно утицати на народ француски у часу поновљеног искушења са стране драјфусоваца.

Али приликом те војене свечаности имамо да забиљежимо још једну угодну појаву. Док изјесни листови, који су до јучер говорили о предстојећем рату између Русије и Инглеске због Кинџа, опет сада пишу као да је ту рат између Француске и Инглеске, услед ратног успјеха Инглеске у Судану, на францускијем маневрама присуствовао је Војвода Конаутски, и на женетиском банкету најавио своје симпатије француској војсци, и своје задовољство, као официра и као члана краљевске породице, што се налази у средини францускијех другова, најавивши паду, да ће вазда обје војске бити спојене узајамнијем симпатијама. За француску марсељу, музика је свирала руску и инглеску химну.

По овој појави једног члана инглеске краљевске куће на овој војној француској свечаности, и по његовијем ријечима на женетиском банкету, неби се рекло да смо баш у очи инглеско-француског рата у Африци!

Услед најновијих ужаса у граду Кандији на Криту, адмирал веле-



сила, који су остали на овом ostrpu, захтјевају од својих влада, да се турска војска одма уклони са ostrва, па да му се даде коначна самоуправа, о чему се воде преговори између Париза, Рима, Лондона и Петрограда. Уз то је Порта дала Инглеској задовољштину, тражену ултиматумом инглеског адмирала, предавши Инглесима коловође оног покола у Кандији, разрушивши куће, из којих се пуцало на инглеску војску, разоружавши становништво, и уступивши једну трђаву инглеској посади.

У осталом врло мало се говорило по листовим о овом најновијем догађају на Криту: или се хоће да се не распуштају хуманитарно саучешће према оним статинама најновијих невиних жртва, или се четири вјеснице савијају на какав одлучан корак.

## ФРАНЦУСКА И РУСКИ ПРЕДЛОГ.

Париски дописник „Петроград Вјестомости“ г. Lemaire између осталог овако пише о томе предлогу:

Потпуно од моћнога Цара, мисао о миру добила је особити значај и Јевропа се топло одазивала на његов поклич, што доказује цео ред чланака по листовима свих јевропских држава. Први утисак у Француској био је смјесом пријатног дивљења с благодарношћу и саучешћем. Гласови деснице и левнице слише се у општу похвалну химну хуманитарној иницијативи Цара Николе II, па и орган социјалистички „La Petite Republique“ назвао је царску ноту великим делом. Али кад је прошао први занос одушевљења, у француској штампи зазвучале су узмиривајуће ноте. Потпуно остварена одлучна предлога руског Цара очигледна је свијема, који знају, како је још жива и пуна бола успомена г. 1871 и Елзаса и Лотарингије. Савез са Русијом, на којему је одана и упорно тежила Француска, утијевало нам је наду у могућност освјете, ми смо у њему гледали колико офанзивни толико дефанзивни савез, и мимо најискрепнијих несавјестивих симпатија према великоме рускоме народу, ми смо мислили о овом срећном часу, када ћемо, помоћу Русије, бити у стању да речемо Њемцима: *Повратите нам што сте нам одузели!* Без рата то није могуће, али рата ми не желимо, што нам не смета смијевати о повратку наших рођених провинција, и ниско још у Француској није се осмјело да изрекне мисао, да су Елзас и Лотарингија за нас пропале и да нам није више мислити о њиховом повратку.

Царска нота потакла је у души Француске брижња питања: не захтјевају ли од нас, да се одречемо зајетне освјете? Да по други пут признамо француски мир? Да се измиримо с постојећим статус quo, противу којег ми нијесмо ни за час преслали протестирати? У одговор на ова питања у париској штампи изашли су чланци, који отворено тврде,

да ми не можемо пристати на идеју међународног мира, цијеном да се одречемо освјете. И не мисли тако само штампа, него се тако мисли по свим круговима. Наше узмирење нема ништа општега с неповерењем. Многи из наших листова нагласили су, да је у здравци, коју је Цар изрекао у Паризу 26 августа 1896. био зачетак велике мисли, коју је Цар сада изразио. То констатирање веома је значајно, јер отуда ми закључујемо, да мир, који жели руски Цар, нема се осмишљати на насиљу, које је било главном средством Бисмаркове политике, и да се тај мир може остварити само после ликвидације, размије се, мирољубиве и већ с тога коначне, наше ристе са Њемачком.

Један руски лист ових дана изразио је мисао, која потпуно одговара овоме нашем схваћању. „Разумије се — вели тај лист — питање о разоружању може бити постављено само пошто се прегледају и удаље узроци, који су изазвали наоружање.“ Будући у начелу потпуно сагласна са основном тезом Царске ноте, Француска никако не може потписати своје одрицање од мисли да се кадгод и какогод освјети за крвну годину француско-руског рата. Ми врло добро видимо користити друге државе, користити, које произишћу од разоружања, али користити за Француску ми не видимо, већ ако свјетски мир наступи пошто ми на лијене свирине рачуне са Њемачком.

Ја говорим по ријечима главнијих париских листова, чије мњење, као што сам навише рекао, дијеле сви кругови. Интерес Француске, без сумње, дубоку су дохватили овим питањем, али проучавајући га са других гледишта, нехотице, наилазимо на друга мњења. Што треба узети за трајни основ дуготрајног и чврстог јевропског мира? Ја сам слушао најпримјер, овакав одговор на ово питање: „равнотежу и правичност у разграничању земаља и мора међу јевропским народима, сроднијима по происхођењу.“ То је утопија — може ли се тражити од народа да се добровољно одрекне од историјског права? Ставимо да то право није ништа друго него дипломатска ратификација одржане побједе. Појам о праву не слаже се са појмом о насиљу. Право се добива постепено, сагласијем побјеђенијех, који су се асимилирали (истовјетовали) са побједитељима. (Ако је која држава постепено добила право на коју освојену провинцију друге народности, сагласијем побјеђенијех, који су се асимилирали обједитељима, ту је већ народносно право ком не треба оно историјско, као што је случај баш у Елзасу и Лотарингији, јер начело народности не изражује историјско происхођење народа, колико данашње њихово народносно осјећање. Гдје побјеђени нијесу утијерили својим сагласијем освајачко право побједитеља, и гдје се нијесу њима асимилирали, елизи у један народ, ту остаје само дипломатска ратификација одржане побједе, иллит насилје. Види се да писец нема чистог појма о начелу народности, или да му није пријатељ, кад се боји удаљити се од историјског права. У. Г. Ц.)

млијека а не воде. Ово долази од јачине њена павора и чистине од минералних и земљаних мјешавина у води.

Одмах к југу иза воде је лијеп пут, коначни крчаник, који води преко Препуца и Мокре пут Куча. Пут је готово обрастао, дебеле букве пружају гране, па се састављају и укривају а и ви јанете тијем дебелим ладом и дивним пернијем на вишњи од 1900 метара над морем. Непод пута је наша граница, а ту у близини је и знаменито Великоче, кучки ејепокоси, у турској граници. Много пута оматило се ово поље луком краљу, јер је ласком комадић за овчара. Кучи су га некад добили на мекдану, њима је остављено иза последњег рата кад је проглашено знаменито начело, да је сваки властел са својим. Али каква начела пријазну разудани Арнаути, до једнога само: — права јачега.

Од свих пригорских планина, држим Сивавина је свакојак најбоља, и ако не најлепша. То је висораван, којој се један крај спушта у ријеку Тару код доњег Колашина, а други се уздиже у високе планине Јолу и Јаворје. Сивавина је гола, без дрвета, а усјана гомолом бржуљака и главица, међу којима је велики „Старац“ у висину на 2034 метара.

Сивавина је богата травом, и протетором, по неким мјестима ове планине воду замјењује снјеж, кога има у свако доба. На Сивавини су катуну Бјелопавлића, Угата (пољана), Колашински и Горњо-Морачки. Љето је на Сивавини врло кратко, па и што га је, непријатно због магле и студени.

Један пут сам ишао Сивавином 12. Јулија, па сам се морао скидати с коња и ићи пјешки да се — загрјем. Особито

## ПРАВОСЛАВНА БОСАНСКО-ХЕРЦЕГОВАЧКА ЦРКВА.

„Цариградски Гласник“ доноси:

У току овога питања настао је посљедњих дана неочекиван и за православље по све неутјешан преокрет. Док је цео православни свијет с правом очекивао, да ће Св. Синод Васељенске Цркве проучити и претрести Статут за уређење цркве са оном озбиљношћу и љубави према Св. Православљу, које би требало имати, кад је у питању уређење цркве на онаком земљишту Васељенског Патријаршијског Престола, какво је земљиште Босна и Херцеговина, гдје су са свим друге прилике, него на земљишту, које је под непосредним окриљем Његовог Царског Величанства Нашег Премислиствог Султана, — дотле је св. синодски одбор за проучавање реченог Статута дошао, а како овдашњи одбор обавјештени лист „Monitor Oriental“ јавља, у свом броју од суботе, и сам Св. Синод у својој сједници од петка узео на знање, следеће ријешење, по питању траженог благослова за овај Статут:

„Већина чланова Св. Синода није се сложила са Статутом који је народно изасланство из Босне и Херцеговине поднијело на благослов В. Патријаршији. Међу тим ријешено је, да се упуте посланици од стране Св. Синода и Вас. Патријарха тројици митрополита: Босанском, Зворничком и Херцеговачком, да их позову, да се строго и неограничено саобраћају канонима и прописима Велике Источно Православне Цркве. Друго једно саопштење учиниће Вас. Патријаршија у истом смислу, на надлежном мјесту. Вас. Патријаршија ће захтјевати од мјесних власти да не спречавају слободно упражњавање вјерских дужности ерско-православног народа у реченим трима митрополијама, у Босни и Херцеговини.“

Како смо извјештени, г. г. Војислав Школа и К. Кујунџић, послје сједнице Св. Синода у којој се ово радило, учинили су посјету код Н. Светоси Васељеног Патријарха Константина V, која је трајала више од једног сата и на којој је дошло до крупнијих измјена мисли о појединим члановима Статута, и до извјесног признања Његове Светости у питању благослава Статута, на основу којег су преставници ерско-православног народа изјавили, да према стању ствари у Патријаршији, које је поменути признањем Н. Светости на најјеродавнији начин потврђено, они повлаче Статут, прије него што би у идућој сједници Св. Синода горе речено мислење одборско, које је тек узето на знање било потврђено, т. ј. постало коначно.

Услијед овога посљедњег корака босанско-херцеговачког изасланства, и услед тога, што је у њиховој расправи са Н. Св. Патријархом о извјесним члановима Статута дошло до неких важних поупитања од стране Народних Представника, држи се, да би у идућој сједници Св. Синода могло превладати мислење, да се да благослов на Статут, измјењен у смислу реченог поупитања. За тај случај, као и за случај да се остале при првом ријешењу, биће потребна измјена мисли овдашњих преставника народних са правима у земљи и у Бечу. Према томе је у изгледу, да ће се још морати очекивати на

је неспоена магла, која се као тијесто егусе и ухвати по неки дио оног дивног подивљеног предјела. Многи стари познаник Сивавине, причају нам, да кад магла ухвати планину, није лако погодити путове Сивавином. Ово бива у сред љета, а како ли је тек зими, а и зимом Сивавина није пушта.

Кад се из колашинске равнице преко високог клана Вратла приђе у Сивавину, која се почиње тек иза клана, па се ерести високо кање, победено као телеграфски стубови у два паралелна реда. Ти редови иду од Вратла попријеко све планине до у долину ријеке Тушине, у Дробњацима. То је путевођа Сивавином како љети у маглам тако и зими кад удари снјеж, кад звијну страшне вијуге и мећаве. Ови стубови чешће пута су једини основач, да се нађу стаје и чобани, који зимују са стоком на Сивавини ради сјејена. Сјејам се, да је снјеж и због вријеме 1895 године био такав, да се за читав мјесец није могло знати, је ли остало ништа живо у стајама на планини. Какав ли је тежак живот чобански у те дане, нека ви свиједочи и ово, што ми је један од њих причао.

— Пао је снјеж, вели ми познаник, ми на Сивавини. Стаје су нам у близу, имаше нас таман девет. Нешто дрвета бијасмо привукли љетом, ама мало и не сви. Тајина имамо доста, сјејено близу — ту пред стајом. Снјеж пада као велики лопари, а небо се зацрњело, натумгнато. Овде се збили у гомилу, скамениле се. Сви деветиња узмемо лопате, па чистимо снјеж најприје испред једне стаје, па друге. Бранимо само врата. Али, што ми више чистимо, што више малаксавамо, снјеж све дебљи, све боље нас осваја и покри-

ријешење овога питања, које је од необичне важности како за православље на Балкану тако и за углед Васељенске Цркве, која би, у случају неповољна ријешења, могла дочекати, да цео православни свијет почне испитивати побуде Вас. Патријаршије, које су довеле до тога неповољног ријешења, а ово испитивање тешко да би њој и њеним представницима, могло послужити на част и углед.

## Књижевност, умјетност и просвјета.

(Позив на претплату.) Српском читачком свијету! Ми у Босни и Херцеговини имамо врло мало подузетних људи, који би се у народу заузеле око растурања корисних књига, а још је мање оних, који би жртвовали труда и трошка око издавања оваких књига.

Данашње прилике нашега српскога народа потврђују, да је он постао способан за озбиљније размишљање о своме напретку и народној просвјети, која је код нас још на доста ниском степену.

Као раденици на пољу народнога напретка, позвани су сви они, да у овоме подухвату заједнички учествују, који могу својим радом допринијети на подизање зграде народне будућности. — Да би и ми што год привриједили напретку српскога народа, покрећемо

### Српско забавно-поучну библиотеку,

која ће излазити свако осам дана у свескама од једног табакца.

Пошто је овој „Библиотеци“ задатак, да прикупља и на свијет издаје све оно, што ће народу бити од користи и у чему ће сваки моћи наћи зреде душевне хране, којом ће оснаживати своје родољубиве српске осјећаје, — то се надамо, да ће овај наш посао наћи повољна одзива, а да се лакше свакоме одазвати и преглатити, ставили смо цијену за једну свеску само 10 новчића.

У овој „Библиотеци“ издаваћемо најодабраније проповијетке, романе и путописне црте припоказаних српских и страних писаца, даље српске народне умотовине, и то: народне цјесме, приповијетке и обичаје.

Ово наше предузеће започећемо са приповијеткама из мухамеданског живота познатог српског приповједача Бранислава Ђ. Нушића:

### „Рамазанске вечери“

Бранислав Ђ. Нушић, краљевско-ерпски консул у Сегу (Сегезу), у Турској, у данашње вријеме заузима врло угледно и прво мјесто међу српским приповједачима.

Ових приповиједача има десет, а цијениће око 10 штампаних табакца (т. ј. 10 свезака „Српске забавно поучне библиотеке“), те ће тако стати читаво дјело само 1 фор.

Отварамо претплату за сад на 10 свезака, а у своје вријеме продужиће се претплата на даље свеске, али ће се продавати и претплаћивати и поједине свеске. Чим ово дјело буде довршено, одмах ћемо наставити друго дјело, за које ћемо се унапријед побринути, те тако продужити редовно издавање „Библиотеке.“

Позивамо сву ону г. г. који имају у народу уплива, да се заузму око сакупља-

на наше оборе, засиље стаје, затвара врата. Пренадасмо се зоран, па се затворимо у стаје заједно са овцама. Може проћи по пет и десет дана, да се не видимо један с другим. Најтеже је кад у самој стаји нестане сјејена или тајина. Упремо се онда из све снаге, боримо се и што можемо, да се како год пробијемо кроза снјеж. Кад је тако вријеме, обично нам и помоћ долази из дома — добу на криљима. Често гладујемо, често колемо стоку, по неко се разболи, а немамо дрва, да га огријемо — из дома никог нема, онда се ослањамо на Бога — трпимо. Али понекад у зимним стајама на планини је прави рај. Зарана се надосио дрва, сјејена доста, зима лијепа и блага — онце пасу до Вожика, а чобанину је највиша брига да по мало „прида“, т. ј. да им метне по нешто сјејена у вече и да чува од вукова, који су најбољани кад је сува зима. Чобани су онда као и љети назада заједно као и љети, причају се, пале и што је главно, цјевају уз гусле и свирају у диле. И гуслари и дилари су обично најбољи чобани, јер их други, тежи саљачки послови не сметају, него се искључиво баве овим пословима.

Непод високих планина, особито гдје нема горе, чобани зими чешће страдају од усона (утрка урава): На високим планинама, по голети негде на једном мјесту одваљу се глум снјега, њему се придружују други, трећи. Ова гомила наља се низбрдином, а расте, буја, иде брже а пред собом кози и носе дрво, камен и све што на путу ерета. Страшна је то сила. Кадра је премостити велику ријеку као што је Лим, кадра је уништити читаве шуме, загрпати села. Сви који су путовали по нашим брдима, познају добро трагове тог немилог

## ЛИСТАК.

### СА НАШИХ КАТУНА,

из Бијељака П. Граовскога

(Свршетак.)

Дошао сам једном око подне на кучку планину Парине, па се зачудих кад у катунима не нађох никога осим једног старца, неколико жена и једног момче. Сви остали су за стоком, али се није чудити, кад је у близини вјеројатно Гуење и око њега начичкано арбанашким селима и катунима, а Арбанас је четник и крадљивац туђег мала и туђих — глава. Тај дио пригорских катуну особито је лијеп са травног, видног и иначе лијепог земљишта. Са високог Сумора као на длану гледаш сву нахију васојевићку. Дуге зелене њиве ређају се с бржуљцима, а овде онде као сребрна трака вијуга се ријека, а тамо далеко магли се пут Јавора, па ти се чини, да се тај крај саставља с небом — крај је свијета ту. Непод тебе је зелена гора, а мало даље равни долови, пуни меке сочне траве, а у њиховој средини је знаменита Бијела вода, која извире дебелом струјом, чини мали поточић и бјежи пут сјевера доваљан Таре.

Примјетио сам, да по нашим селима, мило је похвалити воду. Гдје год дођеш па питаш за воду, рећиће ти: у Црној је Горци нема такс. Мени су чак Ђешњани хвалили њихове ублове и то баш овим ријечима. По Бијелу воду није од потребе хвалити, јер се сама хвали. Причали су ми да је један турски паша назвао цар-вода, али је народ зове по староме — бијелом. Бијела је збиља, особито кад ја издаље гледаш, рекао би, да је струје



на претплате, а од нас ће добити поред захвалности и шести примјерак на дар или новал за њ.

Рок претплате је до краја августа 1898., јер ће тада „Библиотека“ почети излазити.

Претплата се шаље потписаној штампарии.

Ко се претплати на 10 свезака, добиће их преко наших скупљача о нашем трошку а редовни наплатници добијаће при свршетку свакога дјела за њ лијепе корице — бесплатно.

У Сарајеву, 1 августа 1898.

Прва српска штампарии  
Ристе Ј. Савића.

## НАРОДНА ПРИВРЕДА.

(Избор и припремање пшеничног сјемена.) Искуство је показало да никакво сјемено није способно да произведе здраву и снажну биљку, ако и само није од такве биљке. С тога пољопривредници, ако желе очекивати ваљану жетву, треба да изабере добро и здраво сјемено за сијање. То ће најбоље постићи ако се при избору сјемена, па буди коју врсту пшенице сијали, придржавају ових општих правила:

1) Пшенично сјемено, које се жели посјати треба да је потпуно зрело. Пшеница, која се још незрела пожење, па чак и она, која је још у млијеку, садржи већ способан ембрион (клицу) за развијање, али ипак што се пшеница зрелија пожење боља је за сјемено, јер се незрела пшеница не може одржати у добром стању од жетве до сијања. То долази отуда што незрела пшеница садржи више воде и догађа се врло често, ва се упали у житници, ако се на гумицу остави посље вршаја.

2) Сјемено треба да је здраво т. ј. да је одржано у добром стању до сијања. Најбоље се можемо увјерити да је сјемено здраво ако не даје од себе никакав други мирис, осим онај који је њему својствен. Сјемено од здраве пшенице даје од себе сасвим другачији мирис од здраво сјемена, и према томе оно је нездраво а као такво није добро за сијање, јер убрзо губи клицавост. Да би се сјемено одржало у добром стању до сијања треба нарочито на ово pazити:

а) Пшеница, коју желимо за сјемено узети, треба да је потпуно зрела пожењена.

б) Сјемено не треба влажно уносити у житнице (ако га је на пр. киша на гумицу ухватила), док се предходно добро не осуши.

в) Мјесто, гдје се сјемено чува до сијања (н. пр. амбар, житница и т. д. (треба да је суво и промјашно).

г) Сјемено треба чистије превртати до сијања.

3) За сијање треба узети сјемено од најсерије пожењене пшенице, јер што је сјемено старије то све више губи моћ клицавости.

Али ако пољопривредник нема сјемена за сијање, већ је принуђен, да га од другог купује, он треба предходно да га испита: да ли је одржало моћ клицавости. За то је најбоље узети један тањир и налити у њега воде до половине; у ту воду

треба потопити памук, а по памуку разастри сјемене поређе једно до другог и тањир покрити каквом крпом или чојом. Посље тога суд треба оставити на какво тамно мјесто гдје свјетлост не допире и гдје је температура мало већа. Послије извесног времена сјемено ће проклијати; по броју проклијалих зрна дијели се у каквога сјемена.

4) Да би добили што већу количину пшенице са једног хектара, потребно је, да одаберемо за сијање најкрупнија зрна. Јер од два зрна исте врсте и исте специфичне тежине, корисније је узети крупније зрно за сјемено него ситније из ових разлога:

а) Крупније зрно садржи релативно више штирка као резервну храну младе биљке, док јој се лишће довољно не развије да може узимати у себе угљеник из ваздуха.

б) Крупније ће сјемено и кад је мало дубље затрпано, лакше доспјети до свјетлости и неће иструдити.

в) Крупније сјемено лакше издржи сушу, мраз и друге непогоде од ситнијег.

г) Крупније сјемено расте бујније.

По Dr. Gustave Marek-у биљке које произлазе из крупнијег сјемена имају коријен од 583 мм. а из ситнијег немају више од 291 мм. Да би показало да ова разлика постоји поглавито из веће или мање количине резервне хране, коју пшенично зрно садржи, овај је писац посјао 16 јануара: 1) цијела зрна 2) зрна којима је половина штирка одузета и 3) зрна, којима је двије трећине штирка одузета и напосио је да су 27 фебруара прва достигла висину од 370 мм., да су имала три кољеница и да се по спољашњим знацима од њих имала очекивати већа количина сламе; друга само 200 мм. и да су имала два кољеница и да се по спољашњим знацима од њих имала очекивати мања количина сламе; из трећих пак зрна изникле су само незнатне биљке до 130 мм. висине и са једним кољеником.

Dr. Gustave Marek додаје да никакво ђубре, док траје прво доба растања, не може замијенити штирак, који зрно садржи и отуд закључује: да пољопривредник треба увијек да претпоставља крупније сјемено ситнијем и да према томе треба узимати за сјемено цијело, неокрињено и непажљено зрно. Он је упоредно у својим опитима извјесан број крупног сјемена са истим бројем ситног. Резултати нијесу били исти кад је упоредно жетву са два једнака комада земље, који су били засијани и то: један са једним хектолитром крупног сјемена, а други са једним хектолитром ситног сјемена. На првом комаду је израсло више биљака те је и жетва била богатија него на другом, и то је доказ да је много сигурније и много боље узети крупно сјемено за сијање. Што се тиче оних зрна, која су сама крупна, али чија је специфична тежина релативно мала, као и оних која се добијају кад се пшеница посјеје ријетко у врло богатој земљи њихов је спољашњи изглед варљив. Таква зрна и ако су крупна немају много штирка и сразмјерно имају мање азотних материја, него ситнија зрна а са већом специфичном тежином. Таква оредна крупна и танка зрна, посјана на доброј земљи, даће снажнију биљку, него друга такође крупнија зрна са мањом тежином. Но у сваком случају најбоље је одабрати најкрупније и

Бивало је, да чобани турски и припогорски воде читаве „ратове“. И наши сусједи Турци — по закону — били су одлични чобани (српска крв!), па су се љуто били и кривили са својом разбраћом Црногорцима, око пасишта, воде и планине, а некад су четовали чобани на чобане, да их похарају и посјеку. Знаменити Ника од Ровина погинуо је од Никшића чувајући овце. Колонизација су робили и сјекали Васојевићи и Морачани на катунима, а овим враћали истом мјером. И данас се у Васојевићким катунима знаде мјесто, гдје је била заробљена була док су за њу стигли откуп.

Читав један одјељак нашег јуначког кола народних пјесама припада чобанима, то је чобански епос. Са својим етадом, он се узвијено, посветио му сву снагу и ставио му се на службу свијем бићем. За наше чобане вриједи у пуном смислу она јеванђељска: „и добар пастир познаје овце своје и овце познају њега.“

Сјавак или адиг бива како гдје, али у главном као што рекос, по нашим бољим планинама спада у половици августа. Ондје је поредок готово исти, који и при издигу. Општи је договор, иде се у заједници, врше се дома свијех и здравих, али богме не тако весели као при издигу. Особито се планине често усекоче кад оставају планину. И невоља њм је: свршило се њихово царевање, престала власт, омет је стара пјесма, кад ће морати, да екаче на ноге и пред сваки својим алчаком и да голом руком вади угљевље и ставља их на сменје.

Из Васојевића знам једну причу, која потврђује ову „нервозност“ у планинке: При издигу натоварили кљусе мрсом, па ће Јегда рећи домаћину (напри-

најбоље одабрати крупна али тешка зрна. То одабирање, као и чишћење од уродице, које не смије бити у сјемену, врши се помоћу тријера, који је сваком познат те га је према томе и непотребно описивати.

Али није довољно само изабрати сјемено за сијање, већ је потребно и осигурати га од спољашњих непријатеља и пр.: од спора, које могу проузроковати труљење сјемена. Сјемено треба увијек прије сијања овлажити кречном водом или раствором плавог камена. Влажење раствором плавог камена најбоље је, а он се прави овако: на 100 кгр. чисте воде дође 1 кгр. плавог камена јер концентрисанији раствор штоди сјемену. Само влажење врши се најбоље на овај начин: сјемено се наспе у корпу од врбовог прућа (с дршком) и ова се потопи у раствор плавог камена. Чим се сјемено добро окваси корпа се издигне и кад вода престане капати изручи се сјемено из ње и тада је већ готово за употребу. То квашење сјемена треба вршити уочи сијања, а не на неколико дана раније, јер оно може за то вријеме да проклија и у том случају изложено је разним опасностима, поред тога што ће га више и требати за сијање.

(Боровнице као лијек.) — Познато је, јер је већ било ријечи о томе, како се од боровица прави вино и ликер. Овом приликом хоћемо да прозборимо неколико ријечи у употреби боровница у медицини. Тако сируп, који се добија од куваних боровица, употребљава се с успјехом против пролива, а проф. др. Витерниц у Бечу спрема тај сируп на овај начин: Плод се подије чистом студеном водом, па се онда престаји и кува од прилике два часа, при чему се једнако мијеша. Затим се иставе, кроза сито добро проциједе и на тај начин добијени сируп остави на хладном мјесту. За уставање пролива довољно је узети дневно 1—3 кавене кашичице. — Добру службу тај сируп врши за исплакивање уста при разним болестима, као и за испирање грла при запаљењу ит. д.

(Нови хлеб.) — За вријеме глади у Русији год. 1893. пронађен је нови хлеб који је не само угодљаво глад, него је и храниво. То је било веома неугодно пецино, које је напичило на рашелину — умилешени тресет. — али, на народописном збору Московском, гдје се о том хлебу расправљало, нађено је хемијском расправом, да тај нови хлеб „из нужде“ има више бјеланчевине и скроба од обичног ржаног хлеба, и према томе, да је много хранљивији од овога. Тај нови хлеб био је пачињен од самљевеног сјемена извјесне врсте лободе (Chenopodium) која по околним селима веома много расте. Поводом тим може се извести веома занимљив закључак, да су јевропски прапратци знали о томе хлебу, јер шта се може друго и закључити, кад се по свима јевропским праистарим обитељима може и сад наћи велика изненађујућа количина лободе. Ово пак тим прије, што је и сад у Перуани главна хлебна биљка једна врста лободе која се зове Chenopodium Guiloa којом се хране милионима житеља.

Према овоме изгледа да би се у лободи могло добити, тако рећи, ново жито, које би се могло гајити у опшним сиромашним крајевима гдје жито не може успјевати. Непрестаним одбирањем и гајењем

лику она је кокот!), да чува товар као очи у главу. Пут је био лијеп, али стрменит. Некако се одријети једна страна, па капица с мреом полети низ брдо; а брдо равно и стрмено, округла кица не зауставља се до у ријеку на подножју брда — конак хода. Кад је видјела Јегда, како је слуша домаћин, дохвати пушку, па потјера зла домаћина да га убије. Петар (тако се зове тај јадно домаћин) бјежи, а Јегда за њим. Изметни пушку једном, стани на приципи, па опет. Има и пјесма о томе:

„Бјежи Петар низ Лису планину,  
А гони га Јегда с чевердаром“ и т. д.

Обије су и данас живо, па Петар сигурно боље „слуша.“

Живот на катунима са свежем и чистог ваздуха и добра мајјека има благодатних посљедица по здравље. Ја сам као окружни лекар често слао болеснике са хроничним катарима, те су проводили љето на планини и враћали се ослабљени и здрави. Особито се здравље омажа на дјети, кад су на планини: враћу се свако са главницама првеним као сљепачка тиква, па за дуго не заборављају планину и планинку. Ње је уз катуне ејенокос, као што напријед споменух, чобани напоно по сивијеру и студени јаве стада из села у планину, која је љети тако жива и примањива, а зими строга и страшна, мрачна и сјекопадна. Али ни овога се не плаши наш чобанин у тежњи, да издржи и прерани стадо, да часно заврши једну задаћу, коју је домаћи живот њему додијелио.

пак, ко зна да се не би могло добити у опште добро хранљиво средство? Доиста би вриједно било покушати једним низом опита.

Из „Тежака.“

(Пчеларска скупштина у Руми.) „Српски Пчелар“ доноси: У овоме броју доносимо потпуни записник пчеларске скупштине, која се одржала 13 (25) августа о. г. у Руми, а на овом мјесту ћемо описати цио састајак пчелара и тиме изнијети оно што не долази у записник. Као што се види из записника, на ону скупштину стекао се врло лијеп број пчелара са свијех страна: из Србије, Бачке, Баната, Славоније, Хрватске па и из Босне. А може се тврдити да би било још и више особито из Руме и из околине да није био у Иригу вапар на који су отишли многи пчелари трговци и занатлије. По стаљењу било је највише свештеника и учитеља; а иначе било је трговаца, економа, лекара, адвоката, мјерника, ратара и т. д. било је свакога само они који су требали у највећем броју да буду заступљени и којима је било најзгодније доћи, није их било, од манастирских калуђера био је само један!!! Било је и мушких и женских; било је не само Срба него и Њемаца и Хрвата и Словена и један Мађар, дакле потпуно сарањило, па ипак требало је видјети како пчелари раде, требало је видјети ону искрену приврженост раду, требало је видјети ону једнодушност, ону међусобну једнакост хришћанску, јер је овдје име „пчелар“ изједначило све нас и међу нама није било разлике. Изјутра се почеше скупљати око српске цркве пчелари са стране и из мјеста, ту се непознати упознавали, познаници поздрављали, разбирали се за разне ствари, а понајвише се чула ријеч о пчели и пчеларењу. Око девет сати испушисмо се на заказано мјесту у порти српске цркве, гдје је била једна катедра, на њој сто за часнике а окошко школске клупе за пчеларе. Чим је дошао повјереник власти одмах је рад отпочео; посао је текао врло глатко без дебате, као што записник показује. Око пола дванаест сати било је претресање правила свршено. Није било времена да се држе предавања као што је било заказано, али на опћу жељу пчелари су стављали разна питања г. проф. Живановићу на која је он свакоме одговарао а остали пажљиво слушали и блажежили. У један сат отпочео је заједнички ручак у гостионици. Овај ручак имао је облик приватног пријатељског ручка зато су изостале званичне здравнице али су ређале здравнице какве су већ могле и требале бити у пчеларском друштву. Прву здравницу напιο је потпредједник г. др. М. Миладиновић (предједник је због смрти свога брата изостао од ручка) ону српскога пчеларења, проф. Живановићу чија је највећа заслуга да се могло данас ово створити т. ј. српска пчеларска задруга; другу здравницу напιο је свештеник г. М. Шаула, српског пчеларског задруги са предједничком јој г. Т. Богдановићем; трећу здравницу напιο је г. проф. Живановић својим ученицима: г. г. М. Шаули, В. Латинићу, Ђ. Коларовићу и Ив. Маширевићу који му данас и пером помажу да се у народу српском рашири и утврди рад, пчеларство као важна грана нап. економије како би се српски народ на тврдој основи материјалног благостања развио и унапредио и како би самосталнији био у свом народном животу. Четврту здравницу напιο је г. Ив. Маширевић Његовој Светости патријарху српском Георгију Бркиновићу који још од доба пчеларске скупштине у Срп. Итебеју до данас помаже разнотик рад, пчеларства; затим је напιο здравницу г. Прерадовић пчеларима других народности; др. Миладиновић начеонику и пчелару Ђ. Јанчићу; г. Каменар као Словач сазои пчелара; г. Ристер се придружује здравници г. Каменара; В. Латинић Румљанима; г. Ђ. Коларовић одбору који је прихватио терен за ону скупштину; г. М. Пантелић свештенству и учитељству; г. Маширевић о. Сергији Попићу који је у своје вријеме позвао и примно привремени одбор у манастиру Раванину гдје се зачео рад за ону скупштину; г. Сергије Попић, одговара и одушевљеном здравницом поздравља сретан овај почетак и жали да његова браћа нијесу овде заступљена, нема ријечи да их оправда али би имао да их осуди. Из ових здравница, које су све одушевљено попраћене са пјесмом, изаше су се још неке здравнице а наскоро се подигну сви пчелари од стола и заједно се упуте на пчелињаке. Прије поласка прочитани су бројавни поздравни овој скупштини од пчелара свештеника са свештеничке исповијести из Н. Сада и од учитеља са збора учитељског, ереза Старо-Бечејског. По томе су пчелари прегледали пчелињаке г. др. Ж. Миладиновића и г. ф. Ристера, који су најближи били и ту у прегледању претресала се разн. пчеларска питања, која је понајвише расправљао г. Живановић а пчелари га слушали и сваку му ријеч блажежили. У повратку са пчелињака љубавно се опросте сви пчелари и развију се на своје стране са живом надом: „До скоро виђења!“



## ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

Цетиње, 11 септембра.

(Мали Госпођин-дан.) На Рождество Богородичину у Влашкој цркви била је литургија у 8 сати, у манастирској цркви службо је литургија Високопреосвећени Митрополит г. Митрофан у 9 сати, а у дворској капели била је литургија у 10 сати. Народа је било прилично из унутрашњости, особито побожнијих поклоника, који су приступали отвореном животу Светог Петра Цетињскога.

(Из бонице.) Њ. Њ. В. В. Њаз Франц Јосиф и Њагиња Ана Батенберг са Њезинијем Височанством Њагињом Миленом походили су ономадне нашу боницу, гдје су обишли све болестнице, утјешили их милостијем ријечима и обилато их новчано обдарили. При поласку из бонице Високи посејетиоци изразили су управитељу бонице, г. дру Перацићу своје потпуно задовољство и похвалили чистоћу и ред, који владају у боници.

(Из дјевојачког завода.) Гђица Мертваго, начелница овога завода, повратила се из Русије на своје мјесто. У идући понедјелник отпочеће у заводу редовно предавање. Лијени глас овог завода пронашен је далеко преко граница наше отаџбине, и без обзира на сметње с разних страна, овај завод добија све више питомца из свијех ерскијех крајева. Тако је ове године придобило девет ученица из Босне и Херцеговине. Српски родитељи су се увјерили, по већ сирењем ученицама, да ће се њихова дјеца у овом заводу научити, како се љуби православна вјера и ерска народност, како се кућа кући и у друштву живи, па смо увјерени да ће углед овога завода све више расти.

(Парастос.) У сриједу је био у капели на новом гробљу парастос пок. дру Миљанићу. На парастосу се слагало готово све Цетиње да ода посмртну пошту врлом суграђанину и заслужном човјеку, који је оставио након себе најљепше успомене.

(Личне вијести.) У нашој средини бави се г. Никола Кашиковић, уредник „Босанске Виле“, који је довео из Саријева пет ученица у наш дјевојачки завод. — Г. Јово Метлић са госпођом провео је неколико дана на Цетињу у кругу својих пријатеља. — Г. Паво Каменировић, народни заступник босански, довео је своју унуку у наш дјевојачки институт. — Г. Јово Ковачевић, уредник „Босанско-Херцеговачког Гласника“, довео је своју ћерку у дјевојачки завод.

— Са Кчева доносимо са задовољством шледеће ретке, о ревности младог учитеља, која заслужује награде и похвале, и о способности и вољи наше дјеце:

По дозволи г. школ. надзорништва, послје љетошњег годишњег испита, који је држан 8 и 9 јуна, у мушкој школи, која се ове године поново отворила, отпоче се приватна школа, ради ђака, који су били прерасли, коју су посеђавали 12 ученика.

Редовно предавање отпочето је 21 јуна, а свршено 22 августа, којег је дана био послат за ревизора г. Ђуро Шпадијер.

На испиту су присуствовали г. г. Стево П. Вукотић; кап. Мојан Вукотић; перјаник Ђуро Вукотић; Јован Мићуновић; подофицир; барјактар Крето Мићуновић; Душан Вукотић и други.

Испит је трајао 4 уре и показат је успјех више од врлодобро.

Има се благодарити оним родитељима који су се, поред сиромаштине, тако показали ревност за своју дјецу, да нијесу пожалили ма колико потрошити, само да буде на корисет њиховој дјечи.

Благодаримо г. учитељу Филипу Пејовићу, који је поред великог труда, којег је улагао преко цијеле године, и за вријеме опћег одмора уложио велики труд око ове дјеце, тако да су за 2 мјесеца споменути ђаци свршили један разред.

Један од присутних.

Из Шестана пишу нам:

Послије кратког боловања 19 августа преминуо је вриједни наш официр Петар Ујкашевић. На погребу му је присуствовао г. командир Милош Лекић са четом војника, и асистом Сеочани, Крњичани и Крајивани, а било је и Бераца, који су похитали да покојнику одају посљедње џеловање.

Лака му црна земља!

Из Поља пишу нам:

У сриједу 2 септ. послје тромјесечног боловања, умрије нам наш нигда незаборављени Мираш (Видо) Анђелић, најмлађи син нашега старог свештеника Андрије Анђелића.

Мираш је свршио гимназију и богословско-учитељску школу на Цетињу одличнијем успјехом, као питомца Њ. В. Господара. За вријеме свога школовања на Цетињу, он се тако одликовао и у владању и понашању, да је био љубљен и милован како од својих старјешина, тако од свакога, који је имао прилике да се с њим упозна.

Његова смрт изазвала је у Пољима велико саучешће. На погребу су му били сви главари, официри и барјактари и до 500 душа. Вјечна му памјат!

## Телеграми Бечког „Кор. Бира“.

ПARIЗ, 6 септембра. — Министарски савјет овластено је Саријева, да преда на преглед питање о процесу Драјфуса нарочитој комисији. Цурлиден и Тилеј дали су оставку. Цурлиден је управно писмо Бригону, у ком вели да дубоко проучавање процеса убједило га је о кривници Драјфуса. Комисија ће се састати у уторак да отпочне рад.

СОФИЈА, 8 септембра. — Накнадни избор девет народнијех посланика по новом изборном закону обављен је, и изабрани су девет кандидата народне странке, међу њима министар Згурев у Софији.

ПARIЗ, 8 септембра. — Војвода Орлеански објелодао је манифест, у ком говори да су министри у зајери противу отаџбине. Под изговором, да је нови човјек осуђен, хоће да сруше војску и Француску. Французи то неће допустити.

ПARIЗ, 9 септембра. — Цурлиден је опет наменовао за војничког гувернера у Паризу.

ПARIЗ, 10 септембра. — Комисија овлашћена да проучи питање ревизије процеса Драјфусова свршиће рад по свој прилици у понедјелник, а резултат ће саопштити министарском савјету у уторник.

## СМРТ ЦАРИЦЕ ЈЕЛИСАВЕТЕ.

БЕЧ, 6 септембра. — Званично је публициран Царев манифест, којим захваљује народима, велећи да Цар губи у Царини више него ли може изразити. Злочиначка рука, средство најнесмисленијег фанатизма, подигла се против најлемонитије жене што је нгда познао. Цар се полизно калања одлучи провијети и из дубине срца захваљује народима на љубави и вјерности. Цар моли Свомогућега да му удијели снаге, да узможе извршити мисију, и да просвијетли народе, да пају пут љубави и слоге.

Цар да створи трајну успомену Царичину одлучио је да оснује орден Јелисаветин. Модала Јелисаветина је установљена за женске за заслуге религиозне и хуманитарне. Цар је одликовао грофињу Старај великијем крстом Јелисаветинијем из признања за његу посвећену око Царице у њенијем посљедњијем часовима.

БЕЧ, 6 септембра. — Цар Вилхелм прихватио је на уру послје подна, дочекав Францом Јосифом. Састајак је био најједначији. Пољубили су се у три пута, дубоко тропути. Вилхелм је положио два вијенца од стране своје и од стране супруге. Спровод Царичини је био на четири уре послје подна, фаворизирани најљепшијем временом. Послије смрти Арцидуко Рудолфа, Беч није био позориштем тако диљавијех, величанственијех манифестација симпатија. Војнички кордони од Хофбурга до Капуцинске цркве. Мноштво народа неизмјерно. Сви прозори декорираш. Прије четири уре дошли су у капуцинску цркву Царска породица, страни Суверени и Њажеви, нарочито изванредни посланици иностранијех Суверена, министри, дипломатско тијело, дворски чиновни, пред-

ставништва парламената, мноштво депитација. У 4 сата тачно, уз звонњење свију звона, кренуо се импозантан спровод до капуцинске цркве, гдје је мртвачки сандук положен и био благословен бечкијем арципискупом. Затијем је сандук пренесен у вјечно пребивалиште, праћен Царем, Арцидуком Францом Салватором и баварскијем Војводама, гдје је слиједио нови благослов. За тијем су се Франц Јосиф и Вилхелм заједно у колима повратили у Хофбург. У вечер у 6 сати Цар је прешао у Шенбрун, пошто се опростио са бечкијем дијелом иностранијех Њажева.

## НОВИ УЖАСИ НА КРИТУ.

КАНЕА, 6 септембра. — Бродови и војска француска руска и италијанска, оставили су Кандију, услед жеље инглеског адмирала, који располаже довољном снагом да уреди ствар инглеско-турску.

КАНДИЈА, 7 септембра. — По наредби Султановој Едем-папа је овлашћен да испуни инглески ултиматум.

КАНДИЈА, 8 септембра. — Едем-папа је објавио, да по наредби Султановој мора бити предато оружје нарочитој комисији. Предавање је отпочело.

КАНДИЈА, 9 септембра. — До сад је предато 1600 пушака. Инглески консул изјавио је хришћанима да инглеске власти узимљу на себе одговорност за безбједност Турака. Сваки нападај на Турке сматраће се као нападај на инглеску војску.

КАНЕА, 11 септембра. — Дана су у Кандији пуцали на Инглезо. Кривци ухваћени.

ЛОНДОН, 11 септембра. — „Рајтер“ доноси из Париза, да су Њемачка и Аустро-угарска изјавиле, да неће пристати уз четири војесиле, да заједнички уреде критско питање, али да су обећале, да неће подржавати Султана у његовом отпору. „Рајтер“ доноси из Шангхаја глас, да је китајски цар умро.

КАНЕА, 12 септембра. — Адмирал прихватили су предлог инглеског адмирала Нела, да инглески војнички суд суди зликовцима у Кандији.

РИМ, 12 септембра. — Официозна агенција „Стевани“ категорички оповргава вијест некијех листова, да је Италија намјерна, да се удаљи од критског питања. Инглеска, Русија, Француска и Италија постигну су у сагласју како да поступи према Турској у критском питању.

## О Г Л А С.

Обрад Кецојевић из Пиве, отишао је године 1893 у Србију, одакле је доцније прешао у Бугарску. Будући да његова својта не зна где се исти налази, то се умољаје сваки онај који би што о поменутом Обраду знавао да би доставио

К. П. МИН. ИНОСТР. ДЈЕЛА.

Шћепан (Стево) Иванов Луковац из Горње Мораче има 16 година отишао је у Србију, одакле је прешао у Бугарску а отолеп у Русију. До назад осам година јављао се својима из Одесе, али од 1890 године никаква гласа о себи давао није. На молбу његовог оца умољаје се сваки онај који би штогод о поменутом Шћепану (Стеву) знавао да би извијестио

Министарство Иностр. Дјела.

## НА ЗНАЊЕ.

Моју двојдјарску и колонијалну трговину на Цетињу постојећу код пазара

и од фирмом

НИКОЛА П. МАТАНОВИЋ

добро сортирану разном робом, у великом познанству распростраћу продајем из слободне руке, са повољним условима. Ко би исту желио купити, нека се обрати мене у истој радњи до 20 овог мјесеца. А тако исто овнијем позивам — све моје повјерице — који би имали што потражити, нека се са својијема чистим документима пријаве, — до 25 овог мјесеца мени у радљу. Ко се до означеног рока не би пријавио; губи свако право на даље потраживање.

У исто овнијем позивам моје дужнике; — да изводе своје исплате учинети најдаље до 1 октобра ове године; у противном случају, изијећу њихова имена на јавност и све трошкове који буду отуда потекли платиће у колико „Закон“ дозволи.

Цетиње, 12 септембра.

Никола П. Матановић.

## О Б Ј А В А.

Овим се износи на јавном аукту једнокатна кућа Јована Ристова Радуновића постојећа у Мирковој Вароши, у такозваној Вуче-долској улици за измир његових дугова.

Иста је кућа саграђена по новом плану и дуга је десет метара.

Ко би желио речену кућу купити — тај нека се пријави у канцеларији Варошке Управе на 6 Октобра ове год. Ђе ће се тога дана уступити понудиоцу највише цијене.

У исто вријеме овим се позивају дужитељи реченог Радуновића, да сваки до тога дана поднесе чисти рачун колико му Радуновић дугује и од шта, иначе изгубиће право на доцније потраживање.

Број 1079.

Подгорица, 3 Септембра 1898.

Заступник Управитеља Вароше: (2—3) Ст. Раичковић.